

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

SSN Monika Koba

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z wniosku A. C.
przy uczestnictwie G. C., W. C., M. D., I. K., T. S., S. S. i Powiatu W.
o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 czerwca 2017 r.,
na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy w L.
postanowieniem z dnia 22 września 2016 r., sygn. akt II Ca (...),

"Czy dopuszczalna jest droga sądowa w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości, jeżeli przedmiotem żądania stwierdzenia zasiedzenia jest pas gruntu położony przy granicy między sąsiadującymi nieruchomościami, a rzeczywistą przyczyną wniesienia do sądu wniosku o stwierdzenie zasiedzenia części nieruchomości sąsiedniej położonej przy granicy jest spór co do przebiegu granicy między sąsiadującymi nieruchomościami?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w W., po rozpoznaniu sprawy z wniosku A. C. o zasiedzenie, postanowieniem z dnia 15 października 2015 r. stwierdził, że A. C. i Z. C. z dniem 1 lipca 2012 r. nabyli przez zasiedzenie na prawach małżeńskiej wspólności majątkowej własność działki gruntu nr 590/2 o obszarze 0,0031 ha położonej w W., powstałej w wyniku podziału działki nr 590 o obszarze 0,1122 ha, stanowiącej

własność S. S., zgodnie z mapą podziału sporządzoną w dniu 15 kwietnia 2015 r. przez biegłego geodetę R. B.

Ustalił, że przedmiotem postępowania jest część działki nr 590 o obszarze 0,1122 ha położonej w W., objętej księgą wieczystą nr (...)/8, której właścicielem jest uczestnik S. S. Działka ta graniczy od strony wschodniej z działką nr 591, objętą księgą wieczystą nr (...)/1, stanowiącą własność wnioskodawczyni, od strony południowej z działką nr 593, której współwłaścicielkami są uczestniczki M. D., I. K. i T. S., a od strony północnej z działką nr 1619/2 stanowiącą drogę publiczną, której właścicielem jest Powiat W.

S. S. nabył działkę nr 590 na podstawie umowy sprzedaży zawartej dnia 25 lipca 2011 r. z T. B., która z kolei otrzymała ją w dniu 15 stycznia 1986 r. w drodze darowizny od rodziców Z. i W. P. Wnioskodawczyni otrzymała działkę nr 591 na podstawie umowy darowizny z dnia 13 grudnia 1999 r. od matki M. K., która z kolei, zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z dnia 22 kwietnia 1984 r., nabyła jej własność przez zasiedzenie z dniem 10 kwietnia 1977 r. Rodzice wnioskodawczyni objęli działkę nr 591 w posiadanie na podstawie nieformalnej umowy sprzedaży w 1957 r. W latach 1973 - 1977 wnioskodawczyni i jej mąż Z. C., który zmarł w dniu 20 lipca 2012 r., wybudowali na działce nr 591 dom mieszkalny niemal przy samej granicy z działką nr 590. Na lokalizację tę wyrazili zgodę Z. i W. P., którzy zgodzili się też na poszerzenie działki nr 591 za budynkiem kosztem działki nr 590. Dzięki temu wnioskodawczyni wraz z mężem w latach 1978 - 1979 postawili od strony działki nr 590 na całej jej szerokości ogrodzenie oddalone od budynku o około 2,5 m. Na przestrzeni 13,16 m było ono wykonane z metalowych pręseł na betonowym cokole, a na pozostałej szerokości 3,73 m z metalowych pręseł na słupkach bez zacementowania. Przebieg ogrodzenia nie uległ zmianie od czasu jego wybudowania i nie było na tym tle żadnych sporów sąsiedzkich. Ani Z. i W. P., ani ich córka T. B. nie domagali się wydania pasa gruntu zajmowanego przez wnioskodawczynię i jej męża.

W dniu 12 marca 2015 r. biegły R. B. okazał obecnym uczestnikom, w tym wnioskodawczyni i S. S., zewnętrzne granice działki nr 590, której część została objęta wnioskiem o zasiedzenie. Zainteresowani uznali przebieg wskazanych

granic za bezsporny. Biegły zaprojektował podział działki nr 590 przez wydzielenie działki nr 590/2 o obszarze 0,0031 ha, stanowiącej pas gruntu, który był w posiadaniu wnioskodawczynie i jej męża, a po jego śmierci pozostaje w posiadaniu wnioskodawczynie.

W dniu 30 lipca 2012 r. uczestnik postępowania S. S. wytoczył przeciwko wnioskodawczynie powództwo o wydanie pasa gruntu stanowiącego część działki nr 590. Postępowanie w tej sprawie zostało zawieszone do czasu prawomocnego zakończenia sprawy o zasiedzenie.

Sąd Rejonowy uznał, że A. i Z. małż. C. byli samoistnymi posiadaczami pasa gruntu odpowiadającego wydzielonej przez biegłego działce nr 590/2, że objęli ten grunt w posiadanie najpóźniej w dniu 1 lipca 1982 r. oraz że po upływie 30 lat, czyli z dniem 1 lipca 2012 r., nabyli jego własność przez zasiedzenie, zgodnie z art. 172 k.c.

Przy rozpoznawaniu sprawy na skutek apelacji uczestnika S. S., Sąd Okręgowy w L. na podstawie art. 390 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. przedstawił Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne, sprowadzające się do rozstrzygnięcia kwestii: „...czy dopuszczalna jest droga sądowa w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości, jeżeli przedmiotem żądania stwierdzenia zasiedzenia jest pas gruntu położony przy granicy między sąsiadującymi nieruchomościami, a rzeczywistą przyczyną wniesienia do sądu wniosku o stwierdzenie zasiedzenia części nieruchomości sąsiedniej położonej przy granicy jest spór co do przebiegu granicy między sąsiadującymi nieruchomościami.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przewidziana w art. 390 § 1 k.p.c. instytucja pytań prawnych jest wyjątkiem od konstytucyjnej zasady podległości sędziów tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji), prowadzi bowiem do związania sądów niższych instancji w danej sprawie poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w podjętej uchwale. Ze względu na tę wyjątkowość powołany przepis należy wyklądać - jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 30 marca 1999 r., III CZP 62/98, (OSNC 1999, nr 10, poz. 166) - w sposób jak

najbardziej ścisły, bez żadnych koncesji na rzecz argumentów o nastawieniu celowościowym lub użytecznym.

Przedmiotem zagadnienia prawnego przedstawianego do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. może być więc wyłącznie kwestia prawna budząca poważne wątpliwości, której wyjaśnienie jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy. Z tej przyczyny sąd drugiej instancji, przedstawiając zagadnienie prawne, powinien szczegółowo wyjaśnić, na czym polegają jego wątpliwości, dlaczego uważa je za poważne i dlaczego rozstrzygnięcie zagadnienia jest konieczne do rozpoznania środka odwoławczego. Przedstawiane zagadnienie nie może sprowadzać się do pytania o możliwy sposób rozstrzygnięcia sprawy, instytucja pytań prawnych nie służy bowiem wyręczaniu sądu orzekającego w procesie decyzyjnym. Nie jest również rolą Sądu Najwyższego udzielanie jedynie wsparcia dla stanowiska aprobowanego przez sąd drugiej instancji (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2002 r., III CZP 76/01, nie publ., z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, nie publ., z dnia 29 listopada 2005 r., III CZP 102/05, nie publ., z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 120/06, nie publ., z dnia 19 stycznia 2007 r., III CZP 135/06, nie publ., z dnia 25 czerwca 2008 r., III CZP 49/08, nie publ., z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 67/08, nie publ., z dnia 17 września 2008 r., III CZP 70/08, nie publ., z dnia 17 listopada 2009 r., III CZP 85/09, nie publ. i z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13, nie publ., z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, Biuletyn SN 2014, nr 11, s. 7, z dnia 18 czerwca 2015 r., III CZP 30/15, nie publ., z dnia 28 stycznia 2016 r., III CZP 105/15, nie publ., z dnia 17 lutego 2016 r., III SZP 6/15, nie publ. i z dnia 14 marca 2017 r., III SZP 1/17, nie publ.).

Z uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego o przedstawieniu zagadnienia prawnego wynika, że wątpliwości tego Sądu dotyczą „...możliwości uznania sprawy, w której zgłoszony został wniosek o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości za sprawę o rozgraniczenie sąsiadujących ze sobą nieruchomości w sytuacji, w której przedmiotem żądania stwierdzenia zasiedzenia jest pas gruntu położony przy granicy między sąsiadującymi nieruchomościami, a rzeczywistą przyczyną wniesienia do sądu wniosku o stwierdzenie zasiedzenia części nieruchomości sąsiedniej położonej przy granicy jest spór co do przebiegu granicy

między sąsiadującymi nieruchomościami (...)"'. Sąd Okręgowy wyszedł zatem z założenia, czemu dał wyraz w treści sformułowanego zagadnienia, że „...rzeczywistą przyczyną wniesienia do sądu wniosku o stwierdzenie zasiedzenia części nieruchomości sąsiedniej położonej przy granicy jest spór co do przebiegu granicy między sąsiadującymi nieruchomościami (...)". Zastrzegł jednocześnie, że nie chodzi o zajęcie stanowiska co do rzeczywistej treści żądania wnioskodawczyni, gdyż jest to kwestia ustaleń faktycznych i pozostaje poza zakresem zastosowania art. 390 § 1 k.p.c.

Analiza wywodów Sądu Okręgowego nie pozwala na przyjęcie, że przedstawione zagadnienie prawne budzi rzeczywiście poważne wątpliwości, o których mowa w art. 390 § 1 k.p.c., ani nie przekonuje o tym, że zostało ono sformułowane na podstawie okoliczności mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych ustaleń.

Nie ulega wątpliwości, że wykładnia oświadczeń woli uczestników postępowania pozostaje w gestii sądu orzekającego, trzeba jednak zauważyć, że we wniosku, który wpłynął do Sądu Rejonowego dnia 11 czerwca 2012 r., wnioskodawczyni domagała się stwierdzenia zasiedzenia części działki nr 590 w granicach ogrodzenia, którego położenie - według jej twierdzeń - od 1975 r. nie uległo zmianie. Z ustaleń stanowiących podstawę orzeczenia Sądu Rejonowego wynika natomiast, że w dniu 12 marca 2015 r. biegły geodeta okazał obecnym uczestnikom zewnętrzne granice działki nr 590, której część została objęta żądaniem wniosku oraz że zainteresowani uznali przebieg wskazanych granic za bezsporny. Czyniąc założenie, że rzeczywistą przyczyną złożenia wniosku o stwierdzenie nabycia części działki nr 590 przez zasiedzenie jest „...spór co do przebiegu granicy między sąsiadującymi nieruchomościami (...)”, Sąd Okręgowy nie uzasadnił swojego stanowiska. Pozwala to na stwierdzenie, że Sąd Okręgowy nie wykazał, by udzielenie odpowiedzi na przedstawione pytanie było niezbędne do rozpoznania apelacji.

Sprawy o stwierdzenie zasiedzenia należą oczywiście do drogi sądowej i podlegają rozpoznaniu w postępowaniu uregulowanym w przepisach art. 609 - 610 k.p.c. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 lutego 2016 r., IV CSK 220/15

(nie publ.), wyjaśnił, że o zakwalifikowaniu danej sprawy jako sprawy o zasiedzenie nieruchomości lub jej części decyduje sformułowane żądanie rozstrzygnięcia sprawy cywilnej oraz wskazane na jego uzasadnienie fakty. Jeżeli wnioskodawca - kierując sprawę do sądu powszechnego - nie identyfikuje swojej ochrony prawnej z przebiegiem granicy między jego nieruchomością a nieruchomością sąsiednią w oparciu o istniejące dokumenty, lecz wywodzi swoje prawo z faktu długoletniego posiadania i w sposób wyraźny wskazuje, że realizuje swoje roszczenie na podstawie przepisów regulujących zasiedzenie, przytaczając okoliczności adekwatne do przesłanek wymaganych dla tej instytucji (art. 172 k.c.), bez znaczenia pozostaje okoliczność, że żądane stwierdzenie zasiedzenia dotyczy przygranicznego pasa gruntu. Sąd Najwyższy podkreślił, że nie jest wyłączona możliwość domagania się zasiedzenia części nieruchomości i to niezależnie od tego, jakie jest jej położenie w stosunku do nieruchomości wnioskodawcy.

Sąd Okręgowy nawiązał do powołanego postanowienia, lecz nie skonkretyzował swoich wątpliwości, ograniczył się bowiem do konstatacji, że Sąd Najwyższy nie wykluczył możliwości uznania w konkretnym wypadku wniosku o stwierdzenie zasiedzenia części nieruchomości położonej przy granicy ewidencyjnej z inną nieruchomością za wniosek o rozgraniczenie tych nieruchomości, nadając jednak priorytet treści żądania z jakim występuje wnioskodawca i wskazanej przez niego podstawie faktycznej. Nie zostały zatem spełnione przesłanki wymagane do podjęcia uchwały.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jedn. tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.) postanowił, jak w sentencji.

jw

r.g.